

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esce de 2 ori: Mercur'a si Sambot'a, Fieca una data pe septamana. — Pretiulu: pe 1 anu 10 f. v. a. Pentru tieri esterne 15 f. sun. pe unu anu s'eu 45 doidecari, or 3 galbini si 3 doidecari mon. sunatoria. Se prumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari s'eu mici inserate se coru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 5.

Brasiovu, 17. Ianuaru 1862.

Anulu XXV.

LA CRITIC'A DEIN „KORUNK.“

VII.

Firese ca Criticulu nostru n'a visatu nece de oscuritate autorului seu, nece de viciositatea traductiunei, ci aflandu acestu pasagiu de inde-mana, se prenze de elu cu mani cu pitiore, ca se ne arate catu de ticalosi omeni au fost romanii si in seclulu XIV, pana nu au militatu sub flamurele „acelui poporu asiaticu.“ Cu tote ca noi chiaru dein Thurocz iamu pote demustrá contrariu; ci lucrulu e cunoscutu, de acea remanemu inca la Chalcocondyla, despre care cu tota confusiunea lui nu potemu supune, ca a vrutu se dica: cumu ca romanulu nu a datu nece unu esempludemnu a se scrie in istori'a lui, de nu vomu presupune, ca a fostu cu totulu stupidu, de ore-ce numai de catu dupa acestu pasagiu incepe a scrie despre Mircea, carele precum se scie a inceputu a domni la a. 1390, si despre carele dice: ca batenduse cu Baieziđu arata fapte demne de luare amente, in versiunea latina: Myrxas sequens Piasitis exercitum insignia virtutis opera faciebat, impigre cum hostibus manus conserens, sicubi avulsi erant ab reliquo exercitu, aut sicubi frumentatum aut ad. praedas pecoris agendas se convertissent, et in hunc modum sequens hostilem exercitum, magna audacia fretus, ex aperto cum hoste conflictit. Nu erau astea fapte si exemple de vertute demne de a le tiese in istori'a sa?

Ci Chalcocondyla, spre a demustrá falsitatea versiunei pre carea se razima Criticulu, tiesa in istori'a sa nu numai faptele romanului Mircea, ci si a le altor'a mai multi, de si cam cu cunoscut'a fide graeca. De vrea inse ceneva a se convinge si mai multu de vitiositatea versiunei aceleia, rogamu se o conferesca cu testulu grecescu de nu aliurea, dar' celu puçinu in urmatoria-le doua locuri unde e vorb'a de romanii:

Lib. VII. (pag. 337 ed. Bonn.), Chalcocondyla scrie, ca la Varn'a au peritu si deintre romanii multi barbati bravi, latinesce: alique ceciderunt non pauci viri praestantes Dacorum; cari cuvente traducatoriulu cestiuatu asia le intorce: ceciderunt ibidem et alii boni viri complures. Daci etiam aliquot desiderati sunt. Unde traducatoriulu a pusu puntu intre boni viri si intre Daci, ca sei despartia!

Totu acolo (pag. 339) intorcunduse inca una data Chalcocondyla la pierderea dela Varna, scrie ca in lupta, deintre Turci au cadutu ca la 6000, er' deintre unguri mai multi, inse cumu-ca celi mai multi au peritu sub Daci adeca de Daci seu romanii, latinesce: perierunt autem plures eorum in discessu sub Dacis seu per Dacos; inse traducatoriulu o intorce pre alta façia si dice, ca romanii au fostu cari au peritu mai multi, in discessu etiam plurimi Daci amissi sunt. De ca dar' ceneva numai asia scie traduce pre alta limba, vai de istoria si de omenii cari se razima pre atari versiuni.

Si ca nu cumu-va se creda ceneva, ca traducatoriulu cu tote acestea n'a smentitu in cuntr'a adeverului istoricu, ci dor' numai in cuntr'a gramaticiei grecesci, citamu totu pre Callimacu (de reb. Vlad l. c. pag. 518): Hungari vero, et qui cum illis deserta petierant, praeter Valachos, locorum inscitia aegre ad Danu-

bium pervenere, siquos tamen fortuna illuc egit, fame, vigilia, siti, frigore, lassitudine, caeterisque malis, adeo prius afflixit, ut saepe doluerint, quod non hosti potius jugulandos se praeuissent. Si Aenea Silviu la Pray (l. c. pag. 70) anume scrie, ca si J. Huniadi numai asia a scapatu de n'a peritu si elu, pentru ca ca romanu cunoscea calile: ut homo Valachus, regionis gnarus, periculum absque negotio declinavit.

Potere-asi aduce si despre Chalcocondyla exemple destule despre necapacitatea lui de a scrie istoria, ci exemple de cele mai grose erori se afla si la celi mai eminenti istorici, asia catu potemu se escusamu si pre Chalcocondyla. Cu tote astea dereptu curiositate vomu se aducemu numai vre-una doua trei exemple: Cumu-ca dein Brasiovu a facutu munte, am vediutu mai susu, unde dice (pag. 77), ca pre Dacii (romanii dein tier'a rom.) de catra Daci'a panonica seu Ardeliu (asia) i-desparte unu munte lungu ce se chiama Brasiovu (Prasovos); si erasi puçinu mai departe scrie: ca Mircea adunandu oste si vrendu a se bate cu turculu, mai antaniu si a dusu mulierile si pruncii de ia pusu in muntele Brasiovului (pag. 79); va se dica, ca a auditu ceva despre Brasiovu, ci de mancatu-i ori de beutu-i, la atat'a nu a potutu se ajunga. Apoi traducatoriulu se duse si mai departe silu numi Haemus, precumu amu vediutu.

Mai frumosu e ce scrie aliurea (pag. 72) despre Panonii adeca Unguri; pentru ca autoriulu nostru, ca Athenianu nu vre se traiasca cu alte numiri decatu cu clasice, numindu pre greci helleni nu romaiei, pre Romani romaiei, pre romanii Daci, pre Serbi si Bulgari Mysi si Tribali, pre unguri Paeoni adeca Panonii. La loculu citatu dar', dupa cei lauda pentru barbati'a si curagiulu loru, precumu si meritaza, numai cu ceva mai moderatu de catu traducatoriulu (dupa originale: est autem gens ista fortis et ad bella audacia utuntur convenienti; er' dupa versiunea editiuniloru: hoc hominum genus eximiae fortitudinis est, mirumque dictu quanta audacia et animositate bella gerant), — dupa acestea, dieu, adauge (dupa versiunea editiuniloru, nu dupa a mea): Creant de sua gente quemdam de numero principum, qui reliquorum primus in regiam ascenderit, eumque oeconomum sive procuratorem aut administratorem, nec principem, nominant; va se dica, ca Ungurii alegu de principe, de si nulu numescu principe ci numai oeconomu etc., pre celu ce se suie mai antaniu in resiedenti'a regesca! Unde s'a mai vediutu nescientia ca asta in tote istoriele despre natiunea magiara? Noi amu disu, ca dupa versiunea editiuniloru producemu acestu pasagiu, pentru ca nu cutezamu dela noi se damu nece umbr'a de versiune depre unu originale, care ori-cumu l'ai traduce, totu numai absurditati cuprende.

Apoi se te mai lie minune de ce scrie la loculu mai susu citatu, ca despre romanii nece nu a auditu dela ceneva, nece nu a aflatu vre-unu documentu istoricu, de unde se pote sci, ca de unde au venitu acesti omeni cu limba italiana, cu datine romane, cari si pana adi (atunci) traiescu totu ca Italianii cu acel'asi modu alu vietiei, cu aceleasi arme, si cu totu aparatulu Roma-

niloru, afora de altele? Deci de Traianu, de belulu dacicu, de coloniele romane etc istoriculu nostru nece nu a audítu nece nu a aflatu nece una urma istorica, — numai atat'a scie, cà Dacii estia vorbescu italianesce etc.; si astea tote le spune cu cea mai sincera naivitate, care nece i-o tragemu la nece una indoieila. Si cá se nu se paria cui-va, cà numai de unguri scie laude, er' pre romani-i defaima, a adevéritu totu acolosi, unde scie (dupa versiunea editiuniloru): *Dacorum (sive Valachorum, in quibus et Moldavi) gens bello praestantissima est, noi inse traducemu: Est autem gens ista, Daci, tum fortis in iis quae ad bellum spectant, tum etiam laud omnino bonis legibus gubernata. Apoi lasàmú criticului nostru se combineze si acestu locu cu citatiunea domniei sale.*

Dein tote astea judece ori si cene, deca nu a judecatu dereptu filologulu germanu despre Chalcondyla, cà e oscuru si confusu; si deca nu e derepta si parerea nostra, cà scienti'a lui inca e puçina, inse sinceritatea greca, si naivetea mare; er' versiunea latina a editiuniloru e un'a dein cele mai rele si pentru oscuritatea originalei, precumu si pentru neglenti'a, une ori si nescienti'a, traducatoriului. De acea si dàmú acestu suatu cui se cuvene, deca ar' vré selu acceptedie, cá ce-ne nu vré se patia rusine in istoria, se nu se prea increda orbesce traductiuniloru mai alesu dein limb'a grecesca.

Totu de una data ne aflàmú constrinsi a ne exprime si acea convictiune, ce cu dorere o amu castigatu dein cetirea multoru scrietori unguresci, mai alesu de celi in ainte de 1700, cumu cà istorici mai interesati si partiali a nevoia se mai afla in lume, cari nu au cuvete de apretuire seau de lauda, de catu numai pentru conatiunaliu lor, seau pentru celi ce se afla a fi lucratu intru interesulu natiunei seau nobilimei unguresci; er' pentru celi ce au lucratu almentrea, fia chiaru si de natiunalitatea si cast'a lor nece una crutiare, cu atatu dar' mai puçina pentru celi de alte natiuni, si anumu pentru romani. De acea nece se pote asteptá, ca ceneva se fia scrisu almentrea despre Mihaliu, de catu cá de unu sceleratu; cu tóte cà si W. Bethlen cauta se marturisésca, cà a fostu barbatu militariu si promptu (*hominem militarem et ad omnia promptum; lib. IX., tom. IV., pag. 116 ed. Cibin.*); ér' in catu pentru magiari cu nemica nu a fostu mai reu de catu multi principi de ai lor, cari le ucideau magnatii si le confiscau bunurile, despre cari vedi la W. Bethlen esemple catu de multe. Dein cuntr'a, aflàmú, ca Michaliu a fostu si bunu magiariloru alesu secuiloru, caror'a le a redatu libertatea, de cari-i private principii lor facundui iobagi nobilimei cá pre romani, si impartindu-le teritoriulu in mosie nobilitarie. Dein multe locuri totu la W. Bethlen despre acést'a, fia-ne destulu a citá ce serie in lib. X. (totu acolo pag. 459): *Tum vero etiam persuasum sibi habebant (Siculi), nullam rem reipublicae fore magis salutarem, quam eorum nobilium necem, qui ipsos, veluti auctionibus comparata et subhastata mancipia, servitute asperrima dudum afflixissent, qui nisi e medio tollerentur, minime sperabant Siculi, ad pristinam conditionem se sisti posse, nec libertatem, ad quam recuperandam toto animo aspirarent, illis viventibus stabilem fore; quamobrem in omnes promiscue saevitum est. — Inse pre secui iau liertatu demultu fratii lor, ci pre H.. nu, macaru cà acést'a nu a fostu mai reu de catu celia.*

Cu tóte astea, departe se fia de la mene, cá se aprobezu seau se aparu catu de puçinu ori-ce crudíme, predatiune, ucidere etc., ori ce ne se o fia facutu, secuiu seau romanu, Michaliu, H.. seau Dozsa, totu un'a. Crimele remanu totu crime; si, do le si escusa une oria interesulu careiva natiuni, dar' moralitatea si crestinatatea impreuna cu umanitatea, cari suntu singurele norme pentru lucrarile omenesci, nu.

Cu Michaliu se lauda romanii, nu pentru cà ar' fi fostu crudu etc., ci pentru cà a fostu bravu, cá Mircea, cá Draculea, cá Stefanu, si cá alti multi, cari au fostu murii libertatei natiunali si ai crestinatatei in cuntr'a altui poporu asiaticu, in cuntr'a caruia si ungurii si Ianculu s'au luptatu, pre catu au potutu.

H.. remase populariu intre romani, totu dein causele pentru cari fuseze oreandu si Dozsa. Ci amendoi-si luara pedeps'a cumplita, si de aci nu le mai remase de catu istori'a, carea ia judecatu sii va judecá dupa dereptate.

Er' gloriificarea lui, si alui Michaliu la romani, e cu totulu diversa, de pote fi vorba de gloriificare. Cest'a e gloriificatu mai multu de romanii de preste munte, alu caror'a principe a fostu. Er' gloriificarea lui H.. nu stá mai multu, de catu deintru unu cantecu popularu si dein una melodia frumósa, carele dein acele tempuri au ajunsu panà la noi, si cá tóte

cantecele populare nu usioru se potu dá uitarei. Atat'a e totu lucrulu, cele alalte suntu fleacuri.

Cointielegere pregitóre

pentru espositiunea nationala dein Brasiovu in 28/16. Iuliu 1862.

Dupace onorabilulu Comitetu alu Asociatiunii pentru inaintarea literaturii si a culturii poporului in siedinti'a sa din 2. Jan. st. v. a binevoitu a incuviinti'a cu tóta bucuri'a planulu romaniloru brasioveni de a pregati pe dio'a adunarii generale a Asociatiunii o espositiune de produse, manufapte si artefapte*) a remasu acum cá noi se desfasiuramu cevasi mai pe largu atatu scopulu proieptatei espositiuni, catu si temeuriile care au induplecatu pe romanii de aici a se supune la deslegarea unei probleme cá acést'a ce, privita mai de aprópe, tocma pe catu erá de doritu a se deslegá, pe atat'a este si impreunata cu greutati atatu mai mari, cu catu acést'a incercare pentru noi toti este cu totulu noua. Voimu se dícemu, ca noi nu steteramu nici unu minutu la indoieila despre greutatea intreprinderii, cu atatu inse suntemu si mai petrungi de imperativ'a necesitate de a se pune aceeasi in lucrare.

Unulu din principalele scopuri ale Asociatiunii nóstre este: a inaintá cultur'a poporului romanu. Óre inse de unde se'si incépa Asociatiunea lucrarile sale pe acestu terenu, deca dênsei nu i se va dá ocaziune de a se informá pe deplinu despre acelu gradu alu culturii, intru carele se afla poporulu romanescu de tóte clasele si din tóte tienuturile pe la anulu Domnului 1862?

Eata deci unulu dein scopurile proieptatei espositiuni! Tóta lumea pe din afara striga in gur'a mare, ca romanii n'au nici meserii, nici se ocupa cu artele frumóse de locu, ba nici la agricultura nu se pricepu multu mai bine decatu popórele nomade. Deci dati ómeni buni se ne aratamu noua insine si lumii celeilalte asia precumu suntemu: destepti séu intunecati, moderni séu primitivi cá in dílele lui Adamu si Evei, totu atat'a, nimicu se nu ascundemu, ci toti dein tóta Transilvani'a, Ungari'a, Banatu si Bucovin'a se ne tramitemu la cate unu locu, totu ce producemu de pe suprafaçia si dein sinulu pamentului, pe carele ne aflamu cá proprietari, totu ce este facutu de manile nóstre si esitu dein creerii nostri, apçi se ésa ori unde va esi, se nu ne mai pase de nimicu.

Romanii nostrii nu prea au bani si pe cati au li se ceru in alte parti; ei inse au cate doue braçie sanatóse si capu nesticatu de asia numit'a cultura moderna. Asia este; inse Asociatiunea lor are trebuintia de un'a si dona sute mii, pentru cá se'si ajunga incatuvu scopulu de a lati cultur'a. Ci romanulu da bucuros pentru scopuri bune si sacre, totudeaun'a din aceea ce are, adica din produsele si manufaptele sale, care apoi usioru se potu preface in — bani si capitaluri.

Eata si alu doilea scopu alu proieptatei espositiuni! Brasioveniloru adica le place a sperá si a crede asia, ca multi barbati si multe femei de ale nóstre, care voru tramite produse, manufapte si artefapte la espositiune, mai in urma voru si avé generositatea de a le darui la fondulu asociatiunii, carea va sci se le imultiésca in numele natiunii si alu patriei pentru denariulu veduvei intocma cá si pentru miile celui daruitu de ceriu cu avutia multa. Apoi din picaturi se face riulu mare.**)

Paremise ca me afflu in periculu de a calcá legile modestiei. Candu romanulu e petrungu de santieni'a scopului, elu nu astépta rugaminti si indemnaturi insocite de cate figuri retorice, ci deca póte, face; deca are, dá; deca nu are, tace si suspina. Candu subscrisulu se adresá mai antai catra cocónele dein Brasiovu, pentru cá dumnealoru anca se imbratiosiedie ide'a espositiunii si scopurile ei, adoptara tóte cá un'a, si planulu si scopulu. Suntemu prea incredintiati, ca deca ne aflamu in Sibiuu, in Lugosiu, Aradu, in Cernauti séu ori-unde suntu femei romane intielegétóre, adres'a nóstra erá se fia priimita cu aceeasi placere si caldura. — Candu acela proiectu veni la desbatere intre barbati, $\frac{1}{4}$ de óra fú de ajunsu pentru cá fiacarele se se simtia strabatutu de insemnatatea scopului. In momentulu candu scriemu aceste, suntemu si noi petrungi de aceea idea, ca toti barbati romani din alte parti si tienuturi voru cercá tóte midiolócele si voru

*) Vedi Telegrafulu romanu Nro 1 et 2 din a. c.

**) O parte a sumei din carea se cumpará Domin. Cutului din com. Albei de josu in secululu trecut pe sam'a seminariului din Blasiu, s'a scosu din produse daruite de catra acea, carii nu erá in stare de a dá bani. —

face totu, pentru că se intréca pe brasioveni cu o silintia cerbicósa de a naintá scopulu espositiunii si prin urmare alu asociatiunii.

Asia subscriulu nu afla cu cale de a mai perde unu singuru cuventu cu recomandarea susu atinseloru scopuri. Totu ce mai avem de observatu mai nainte de a incheié acést'a cointielegere este, ca déca romanii dorescu astadata (si póte anca in alti vreo doi trei ani) a face o espositiune curatu romanésca, acésta nici decum nu provine din vointi'a de a ne isola de catra alte popóra conlocuitoře, ce ar mirosá a vreunu egoismu reu intielesu, ci acésta mesura ne este dictata de natur'a scopului, ca adica voimu se ne aratamu noi asia precum suntemu, fara a ne impená intru nimicu cu ceea ce nu e alu nostru; preste acést'a dorimú a observá si óresi-care delicatetia si buna cuviintia catra compatriótií nostrii, adica, nu ne vine ai provocá la inaintarea scopului asociatiunii nóstre intr'unu timpu candu, díca cine cate va vrea, trebuintiele dumniatoru anca suntú nenumerate. Adica: noi suntemu prea indestulati cá se fimu deocamdata lasati in buna pace, se ne incercamu, pana in catu amu fi in stare de a ne renasce din noi insine. De aci incolo se speramu cu totii, ca va veni odata acelu timpu ferice, candu ur'a si desbinarea, temerea si prepusurile reciproce voru disparea dintre noi precum dispare céti'a din aintea radieloru sórelui; eara acéstá va fi atunci si numai atunci, candu tóte acestea popora voru stá pe o alta culme a culturai, cu totulu diferitóre de aceea, cu carea multi suntú naivi destulu a se laudá in dílele nóstre.

In articulií urmatori ne vomu incercá se comunicamu materialu pentru o programa a espositiunii.

Zernescei, 22/10. Jan.

G. Baritiu.

Sciri din provincie. Dela Clusiu primimu scire imbucuratória, cumca de consiliari guberniali s'au denumitu de catra Maiestate: DD. Bologa, Aloisiu Papp, apoi DD. Herberth si Koronka si se mai afla inca 3 posturi vacante. Amu avutu tóta dreptatra a ne indoi despre motivulu celu scor-nitu alu demisiunei consiliariloru, ca ei se retragu din postu din principiu aristocraticu si nationalu, nevoindu a sierbi suptu prov. octroatu, parenise, ca si partit'a ultraista inca 'si face presiunea s'a asupra aici. — Dara la posturile cardinali aristocrati'a se tienea singura mostenitória, díca cine ce va vrea, ca cam asia fú.

Judecatoriele in comitate, districte si scaune secuesci se voru organisá in scurtu. Asesorii voru avé 800 fl. si 700 fl. Judii prim. cá presiedinti voru mai avé si adausu personalu de 500 fl.; la sedrii cate 1 fiscalu cu 800 fl. vicefiscalu cu 500 fl.

Limb'a. A sositu dela cancelaria la guberniu, dupa cum se vorbesce, caus'a limbei romane in orasiulu Hatiegu si districtulu Fagarasiulu spre darea opiniunei. E tristu lucru, candu amblamu atata prin gura cu egal'a indreptatire, si apoi candu vine la frangerea panii, cá aceea se se puna in pracsá, se facu atatea greutati si ceremonii. — Guberniulu trecutú n'a ascunsu pisic'a in sacú, ci a doveditu, ca vrea magiari-sarea, candu a facutu atata presiune pentru limba in tóta tíer'a; ear' apoi Fagarasiulu si Hatiegulu striga pana adí respelitire la ceru! si déca li s'ar impune o limba straina pentru vreo cateva gure mari, atunci amu vedé, ca „victa jacet pietas! et virgo dolo madentes ultima coelestium terras astraera reliquit,” ad. cumca si Dumnedieu 'si va intóree dosulu asupra acelu despoti. —

Dar' si candu ar' resulta reu acésta cauza, ne mai remane a cerceta si pragurile Maiestatei, déca atunci, candu nu se afla consiliariu romanu la cancelaria, s'ar' decide caus'a limbei in prejudeciulu natiunei romane. Se credemu, ca astadi avemú mai multu temeiu a spera respectarea dreptatei dela r. guberniu de acumu; si se tienemu tare de ceea ce e alu nostru.

— In scaunulu Ariesiulu e denumitu de administratoru supremu Dindar Iosef, fostu pretoru, si corpulu oficialiloru si-a datu demisiunea.

Corespondintele lui „Közlöny” mai adauge la acésta scire, ca vulturulu imperatescu s'a inaltiatu la oficiulu financiaru si esecutiunea contributiunei nu va inceta pana ce va scóte celu din urma banutiú.

Banatulú nu despera; reorganizarea nóua a adunatu barbatií nationali la carma; si nepregetatorii barbati, in frunte Illustr. Sa D. Episcopu Alesadru Dobra si Illustrulu nostru barbatu Andreiu de Mocioni voru conduce o deputatiune la Maiestate in caus'a limbei. Decisiunea Suveranului apoi ne va deschide ochii, cá se ne vedemu viitoriulu egalei acestei indreptatiri politice nationale, pentruca, dupa cum se

octroaza tóte, asia se va poté octroa si limb'a, déca nu voru sta pedeca alte intentiuni preanalte. —

Fr. Beiusiani serbara cu conductu de tortie denumirile barbatiloru sei credintiosi, vediendu in posturile meritate si dorite de totu poporulu. Vomú lasá se vorbésca ei, catu s'au bucuratu la auror'a relucintelui sóre, de unu Petru Pal, cá jude primariu, T. Costinu, Ioane Vasíu, cá subjudi, Iosifu Romanu, cá jude prim. Oradanu si pe Crisiulu repede. Iustum ac tenacem propositi virum —! Si „audaces fortuna juvat timidosque repellit.”

Satumarenii, Marmorosianii, Chiorenii inca nu remanu indereptu; necontentitu se straduescu barbatií cei insufletiti a adauge la edificiulu culturai nationale cate o pétra. Vomú publica o frumósa contribuere din Ciocman la ajutarea iuristilor.

Aici in Brasiovu arse in 27. séra unu grajdiu erarialu aprópe de cetate, din norocire inse foculu nu se latí mai departe. —

In Vien'a sosi Mai. S'a imperatulu in 21. Ian. si priimi audienti'a arhiducelui Rainer si a min. de resb. Degenfeld.

Sciri din afara. In Londonu 24. Ian. publica „M. P.”, ca faima, cumca Austri'a are de cugetu a cere desarmarea Piemontului e aprópe de adeveru. Fuld, min. franç. díce, ca nu póte face economia in finançe, cum ar vré, candu se afla perspectiva de nóue conflicte la Mincio (graniti'a intre Austri'a si Itali'a). „M. Post” mai arata dorinti'a Angliei, cá Françií se parasésca Rom'a. Acestea suntú scirile cele mai noue. Pentruca cea despre atentatu asupra M. S. Domnului in 6. Dec. in Jasi, nu o aflamu adeverata.

OMORU INFIORATORIU.

Fostii domni proprietari ai com. G. Váralya lenga Ibas-faleu, locuitu de unguri si romani in asemenea numeru, ne putendusi apará padurile de depradarile comunistice ale locuitoriloru rei mai vertosu unguri, si-au alesu pentru apărarea proprietatei de padítoriu unu romanu credintiosu Rogoz Szivu, fostu c. r. caprariu, carele pentru credinti'a lui conforma juramantului in apararea paduriloru, fú mai de multe ori prin acei ómeni amenintiatu cu mórté; mai alesu curatorulu besericei ref. Nagy Palko Pista iau dísu in faça: „Tu vei muri de securea mea.”

In 17-a l. c. díu'a mare venindu Rogoz din padure, intrá la B.M. in casa in midiuloculu satului se se incaldíesca, unde spre a lui nenorocire siedeau cei mai mari ai lui inimi, cari fara nici unu feliu de privilegiu sculanduse dein locu, se aruncara asupra lui, eara Nagy Palko Pista redicandu securea cu ambe manele, din tóta puterea s'a o infipse in capulu lui Rogoz pana in muchia, doborindulu indata, eara securea abia au potut'o trage doi insi dein capu.

Atatu ucigasiulu catu si consotii lui fura astadi prinsi, si dupa cercetare prin D. vice-comitele Siulutiu transportatu in prinsórea Comitatalui.

Totu giurulu astépta cu nerabdare judecarea ucigasiului, mai alesu, dupa ce nu acesta e celu d'antaiu casu care s'a patratu in estu modu. G. Váralya 18. Jan. 1862. J. S.

Altu omoru. Freu'a, 10 Jan. Cine a fostu ucigasiulu mortului aflatu suptu podu in drumulu Mediasiuulu in 9. Decembrie? — Se aflá asia: Unu locuitoriu din Zager duse in 7. unu cumnatu alu seu cu caruti'a la Siaica mare. In re'ntórcere catra casa l'a ajunsu burgerulu din Mediasiu. Schuster Fritz, macelariu. Candu au ajunsu la podulu Prosti coborinduse Zegareanu se impedece, ucigatoriulu ilu puscá cu unu pistolu in ceafa, stingundui viéti'a si aruncandulu suptu podu dupa ce i luá banii 1 fl. 60 cr. cei aflá la elu, apoi suinduse in caruti'a ucisului cu 2 cai frumosi o tuli la Mediasiu si de aici in Bertanu la tergu, unde fú prinsu cu cai cu totu. Acesta comise multe. — Unu roman din Siaic'a mica si a aflatu la elu 3 boi. Vomú vedé si judecat'a ce se va face spre securitatea personala si de proprietate de astfeli de ómeni periculosi. V. A.

De suptu piétra Ineului in 6. Jan. 1862 a. c. (Esemplu demnu de imitatiune.) In ajunulu nascerei Domnului sosindu in Rodna indata si fui invitatú cá la 5 óre dupa-amédi la deschiderea casinei séu societatei de lectura la cas'a B, unde er'a strinsi toti membrii, vreo 10 inteleginti, ce se aflá in opidulu acesta. — D. parochu Clemente Lupsiaiu tienú o cuventare, in carea aratá insemnatatea acestei societati si se pasi la alegerea unui presiedinte, cassieru si unui actuariu, cari se si insarcinasera cu formarea statuteloru pentru casina. — Impulsulu la acésta societate — dupa cum intielesei — o dadú bravulu jude cercualu Floreanu Porcius si ze-

losulu parochu locale Clemente Lupsaiu, cel'a cu provocarea s'a cea sincera, cesta prin svatulu seu amicabilu. Aceasta mana de carturari si-au procuratu: Gazet'a Transilvaniei, Telegrafulu romanu, Concordi'a, Amiculu scólei, Strigoiu, Gazet'a austriaca, (österr. Zeitung) Ost si West, Umoristiculu Kikeriki si Figaro si vreo doua magiare. De-aci resulta invederatu ce se póte efeptuá cu „viribus unitis!“ — Acestu meritatu jude cercuale a facutu anca si mai multu. Elu prin vorbele sale celea blande a indemnatu pe fiacare comuna dein cerculu Rodnei, cá dein cutiele comunali se sprijínésca esirea foiloru nóstre nationali — precumu platira ele sub sistem'a adormita dein ladile comunei Mesagerulu transilvanu dein Sibiu; — si sementi'a de Dsa semanata prinse radacina, ca-ci dupa cumu intielesei — fiacare comuna dein cerculu seu s'a abonatu mai pe tóte diurnalele nóstre nationali dein patria. — Pe notarii comunali ia provocatu, cá fiacare se citésca Gazet'a inaintea comunei, cum se citea odata sub tempulu militiei ordinatiunile militaresci s. a. Io dein partemi oftezu la astfeliu de judi ani indelungati! Se traiésca pentru luminarea poporului, ca déca neci acum nu va avé fiacare comuna romana diurnalu nationalu si nu se va initia poporulu cu causele patriotice si nationale, apoi vin'a va cadé numai pe indiferentismulu intielegintiei din comune.

Unu amicu alu adevéruului.

Bucovin'a in dio'a m. Ignatiu 1861. Culegatoriulu baniloru pentru fundatiunea Sincaiana, domnulu Reni de Hersieni, curege in Nr. 96 alu Gazetei curespundinti'a mea din Nr. 90. Tienendu-me fórte multiamitu cu coregatiunea aceea, nu-mi remane alta de observatu decatu, cá d. curegatoriu face bine, candu aduce aminte domniloru subserisi de detori'a, ce este imbinata cu subscriptiunea loru, ca-ce altmintrea, recugtandu cumca multi dein romanii Bucovineni suntu nepasatori de cele natiunale, nu vedu cum vomu ajunge a reesi la scopurile inaintarei nationale.

Prin aceeași corespondintia se simtiesce atinsa si preutimea nóstra. Ea este adeca de parerea, cá ar fi avendu destula cunsciintia natiunala, déca se recunosc de preutime romana. Ce se atinge de opiniunea nóstra, noi i-o spunemu verde, cá nu vomu recunósce nece una data in dílele nóstre, cá are cunsciintia natiunala, déca nu o vomu vedé pe aceea desfasiurata:

1. Purtandu de grigia dein tóta anim'a pentru infintia-re scóleloru poporale natiunale, in catu nece unu satu se nu remane ne'ndiestrat'a cu una scóla buna in tóta privintia;

2. Incercanduse a introduce la scólele normale natiunale dein Cernauti, Siretu etc. propunerea invetiaturei in limb'a romanésca, si a scóte limb'a straina, ce domnesce cu nedreptulu in timpulu de fačia intr'insele. Aice trebue cu durere sei insemnu, cá invetiatorii scóleloru acestora, mai alesu cei dein Siretu, cu tóte cá suntu romani nascuti, totusi nu vorbescu cu copii in scóla in alta limba decatu in cea germana, cá si candu menitiunea loru nu le-ar' fi alta decatu, facundu-i pe copii se-si uite limb'a cea mameasca, sei deprinda in locu-i cu limb'a cea germana, cá cu una limba mai de bunu tonu decatu cea romanésca, ce suna atatu de dulce.

3. Demustrandu prein fapte vointi'a, de a introduce la gimnasiulu dein Cernauti trei parti de profesori nascuti romani, eara la cele dein Suceava toti pana intr'unulu, cari se propuna in limb'a romaneasca, ne privindu la dis'a strainiloru cá prein acésta li s'ar' face sila morala. Dar' ar puté remustrá aice ceneva, cá ce dreptu avem noi se pretindemu, cá cu tóte cá se sustiene gimnasiulu dela Cernauti cu spesele statului (Staatskosten), totusi se ni se propuna intr'ensulu in limb'a romanésca? Asta remustratiunea bine cá se pare la antaia vedere a fi incatuvu dreapta, dara privindu-o mai de aprópe, cade ea de sene. Scie tóta lumea, cumcá spesele acelea nu se ieau dein altu locu, ci dein darile anuale (Steuern). Aceste se scotu dela poporu nu spre altu scopu decatu spre binele lui. Deci redicanduse ele si dela poporulu nostru asemenea, cá si de alte natiuni si pretindiendu buna-starea lui, cá natiunalitatea, prein urmare si limb'a cá un'a parte intregrítoria a acesteia, se-i remana neatinsa si nerestrinsa in intrebuintiare, urmédia cu destula credintia, cá in gimnasiulu dela Cernauti sustienutu cu spese luate si dein darile anuale ale poporului nostru, se i se propuna invetiaturele a proportione si in limb'a romanésca.

4. Facundu stipendii pentru junii seraci, dara talentati, cá se póta merge la studii mai inalte la universitati, tehnica

etc. Catu ne-e de mare lips'a de ómeni cu studii de felulu acesta, póte vedé ori si cine indata ce-si va luá ostenéla de a enumerá toti ómenii nostri, ce-i avem prein deregatorieile lumesci: peste numerulu 20 nu se va urcá de siguru.

(Va urma.)

Domnule Redactoru!

Tocma in dílele si órele candu intre altele ne consultamu mai cu deadinsulu intre noi aici, in ce modu s'ar' mai poté imulti numerulu tineriloru nostrii atatu pela facultati si anume la facultatea juridica, catu si la scientiele reale, imi veni cu totulu a proposito aici alaturat'a lista impreuna cu sum'a baniloru coprinse intrensa si destinata pentru ajutorirea tineriloru juristi romani, carii voru concurge dupa modulu prescrisu. Dn. Aaronu Crainicu Instituturu internatulu de statu Nr. I. avú bunatate a tramite din partea respectiviloru Domni si amici acésta sum'a de 33 galbini, optu douedieceri sunatori, poftindume cá se'i naintezu la loculu destinarii loru, adeca la On. Comitetu din Sibiu, eara eu me folosescu totuodata de ocaziune cá se ve rogu a dá publicitate alaturatei liste, precumu si multiamita fratiésca in colónele Gazetei generosiloru daruitoru. Eata si:

Numele Domniloru contribuitori pentru ajutorarea tineriloru juristi fara midiulóce.

	lei	par.
Aaronu Florianu	64	
Ioanne Boamben	31	20
An. Adamescu	31	20
G. Riureanu	31	20
Costache Triandafil	24	20
J. Circa	31	20
Beniaminu Hernea	12	10
Martinoviciu & Asanu	31	20
C. Adamu	31	20
G. Boursanu	12	10
D. P. Martianu	100	—
V. Maniu	64	
Popescu	32	
J. Susianu	31	20
J. Badilescu	64	
A. T. Laurianu	100	
J. Maiorescu	100	
Nifon Balasiescu	63	
Grafu C. Rosetti	62	
B. C. Siaicariu	31	20
N. Florescu	31	20
Basiliu Popp	31	20
Aaronu Crainicu	31	20
Somcuteanu	23	
Suma	1076	20

adica treidieci si trei galbini si optu douedieceri.

G. Baritiu. 28. Jan.

Nr. 167.

E D I C T U.

Prein care Gafi'a muliéera lui Nicolau Marton dein Borgo-Tih'a, carea dein 1854 cu necredentia a parasitu pre barbatulu seu, se provóca prein acéste, cá intru unu anu deta datulu acestei publicari se sté iuantea acestui tribunale, la care barbatulu seu a pornitu procesu divortiale, caci altumentea se voru hotari si fara dens'a céle prein canóne si legile casatoricesci prescrise.

Gherlá 20. Novembre 1861.

3 3

Dein sied. trib. matr. pentru dieces'a g. c. a Gherlei.

La subinsemnatulu este locu pentru unu practicantu in comptuariulu seu cu cunosinti'a limbei germane si romane. Parintii doritori se voru adresa franco catra mine

B. G. POPPOVITS,

3—3

in Vien'a, Alter Fleischmarkt Nro 706.

Nru Gazetei 1 si 2 nu se afla. Rechiamari pentru ele voru remané indesiertu. Dela Nru 3 se afla deajunsu.

Cursurile la Bursa in 28. Ianuariu 1862 stá asia:

	Вал. азст.	фр. кр.
Галбини Амстердамскі	6	51
Азгевспрѣ	137	75
Londonѣ	138	30
Ампримкѣлѣ националѣ	83	60
Облигаціе металиче екі de 5 %	69	15
Акціије банккѣлѣ	790	
„ кредитѣлѣ	193	